

SAN104 Sociální antropologie rodiny, příbuzenství a sociálních sítí

Vyučující: Eva Šlesingerová, Ph.D.

ECTS: 9

Typ předmětu: Povinný

Výuka: úterky 8:00-9:30

Anotace:

Kurz posluchače seznamuje se základními teoriemi a terminologií, kterou používá sociální antropologie v oblasti studia příbuzenství a rodiny. Je tomu přibližně dvacet let, co se koncept příbuzenství, pro antropologii po dlouhou dobu téma základní, z teorie i výuky téměř zcela vytratil. Byl považován za přežitek, výtvar euroamerické civilizace devatenáctého století, za příliš etnocentrický a odtržený od reality. V posledních letech se však pojem příbuzenství znovu objevuje, i když samozřejmě v novém teoretickém hávu. Především gender studies, sociologie rodiny a etnografie příbuzenství opětovně otevírají témata jako domácnost, rodičovství, genderové role. Kurz bude sledovat vývoj studia příbuzenství od klasických teorií devatenáctého století, od vynálezu „primitivní společnosti“, až po současné trendy v antropologii, sledující nové definice biologické povahy člověka a jeho tvorby sociálních sítí, blízkosti a intimity.

Podmínky získání kreditů:

- 1) aktivní účast na tvorbě otázek k danému tématu, jejich představení (5-7min) na hodině a moderování debaty, práce ve skupině (20 bodů).
- 2) průběžný test (20 bodů)
- 3) odevzdání závěrečného eseje (30 bodů), odevzdejte do odevzdávání do 10.6. 2013, rozsah 2000 slov
- 4) závěrečná zkouška (30 bodů) - povinné

Účast na hodinách je povinná, přičemž celkem dvě neomluvené absence za celý kurz jsou povoleny, každá další znamená odečtených 10 bodů z hodnocení.

Hodnocení.

A:	100- 95
B:	94 - 90
C:	89 - 70
D:	69 - 65
E:	64 - 60
F:	59 - 0

Základní literatura:

- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství : příbuzenství, manželství a rodina v kulturněantropologické perspektivě* / Jaroslav Skupnik Praha : Sociologické nakladatelství (SLON)
- Robert Parkin, Linda Stone (eds.). 2004. *Kinship and Family, an Anthropological Reader*. London: Blackwell Publishing
- Robert Fox. 1967. *Kinship and Marriage: An Anthropological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Franklin, S., Mc.Kinnon, S. 2001. *Relative values. Reconfiguring Kinship Studies*, London:Duke University Press

Struktura a časový rozvrh kurzu:

1. 19.2. Úvodní organizační setkání

Klíčová slova: organizace, běh kurzu a podmínky získání kreditů

2. 26.2. Studovat příbuzenství/ Co je to rodina?

Klíčová slova: původ rodiny; vývoj studia příbuzenských svazků, počátky studia příbuzenství, mateřství, otcovství, co je to rodina?

Povinná četba:

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str.14-45

Holy, L 1996 „First Principles“ in *Anthropological Perspectives on Kinship*. London: Pluto Press. S. 9-39 (30a)

Doporučená četba:

Badinter, E. 1998 (1980). *Materská láska*. Bratislava

Hašková, H., Zamykalová, L. Mít děti - co je to za normu? Čí je to norma?

<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v4001>

3. 5.3. Kritika evolucionismu

Klíčová slova: „vývoj lidstva“ a sociální evolucionismus; vynález primitivní společnosti, maternita, paternita, kritika evolucionismu; Kwakiutlové; Melanésie

Povinná četba:

Rivers W. H. R. „Kinship and Social Organisation“ in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 136-144 (8a)

Doporučená četba:

Kuper, Adam. 1996. „Lewis Henry Morgan and Ancient Society“. In *The Invention of Primitive Society*. London: Routledge. S. 42-75. (33a)

Malinowski, B. 2007. *Sex a represe v divošské společnosti*. Praha:SLON, 1. kapitola

4. 12.3. Systémy původu I./Systémy původu II.

Klíčová slova: Bilateralita; ambilinealita; stock; kindred; Strukturní funkcionalismus; patriline; matriline; moiety; frátrie, klany a segmentární opozice, modely měření příbuzenské vzdálenosti: germánský, římský civilní, parentela

Povinná četba:

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě* / Jaroslav Skupnik Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), str.76-150

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě* / Jaroslav Skupnik Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), str.155-193

Doporučená četba:

E. E. Pritchard „The Nuer of The Southern Sudan“ In *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 64-78 (15a)

Malinowski, B. 2007. *Sex a represe v divošské společnosti*. Praha:SLON, 2-3. kapitola

Fox R "Cognatic Descent and Ego-Centered Groups" in *Kinship and Marriage*. Penguin Books. S. 146-174 (29a)

5. 19.3. Manželství a aliance

Klíčová slova: Manželské formy a systémy; tabu incestu; exogamie; endogamie, Preferenční a zakazovaný typ manželského partnera.

Povinná četba:

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství : příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě* / Jaroslav Skupnik Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), str.239-287

Doporučená četba:

Lévi-Strauss "Structural Analysis in Linguistics and In Anthropology" in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 145-157 (13a)

Robert Fox. 1967. *Kinship, Family and Descend.in Kinship and Marriage: An Anthropological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.27-77

Wagner Roy. 2001. Icon of Incest. In: *An anthropology of the subject: holographic worldview in New Guinea and Its Meaning and Significance for the World of Anthropology*. University of California Press., 81-97

6. 26.3.Příbuzenství: biologický fakt nebo sociální konstrukce?

Klíčová slova: Příbuzenské terminologie; příbuzenství - univerzální instituce či výtvar antropologů; „krev“ vs. význam, jak různé společnosti vysvětlují to, „jak děti přicházejí na svět“? Lidová genetika a lidové prokreační teorie. Teorie

sdílení společné substance („společné krve“). Emické koncepce „tělesné substance“ a jejího předávání z rodičů na děti.

Povinná četba:

Schneider D M „What Is Kinship All About?“ in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 257-274 (18a)

Doporučená četba:

Technologies of procreation : kinship in the age of assisted conception / Jeanette Edwards [et al.]. London : Routledge, 1999.

Relative values : reconfiguring kinship studies / edited by Sarah Franklin & Susan McKinnon. Durham, NC : Duke University Press, 2001.

Maddy, Richard E. 2001. „Fictive kinship in american biomedicine.“ In Stone L. (ed.) *New directions in anthropological kinship*. Rowman and Littlefield: 285-302.

Carsten, J. 1997. "The Substance of Kinship and Heat of the Hearth" in *The Heath and the Hearth*. Oxford: Claredon Press: 107-130.

Akesson, Lyn. 2001. "Bound by blood? New meaning of kinship and individuality in discourses of genetic counselling." In Stone L. (ed.) *New directions in anthropological kinship*. Rowman and Littlefield: 125-138.

7. 2.4. čtecí týden

8. 9.4. průběžný test

9. 16.4. Dům a Domov

Klíčová slova: Rezidenční pravidla; vazba příbuzenství na dům; vytváření domova, přesuny majetku a práv spojené s uzavřením manželství (věno, bridewealth/brideprice, cattle-linked relatives). Dědictví a následnictví. Blízkost, intimita v domácnosti.

Povinná četba:

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství : příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě* / Jaroslav Skupnik Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), str. 287-325

Doporučená četba:

Hejnal, O. *Etnografie (extrémní) chudoby: teoretické a empirické implikace výzkumu bezdomovců* (<http://antropologie.zcu.cz/etnografie-extremni-chudoby-teoreticke-a-empiricke-implikace-vyzkumu-bezdomovcu>)

Búriková, Z. Miller, D. 2010. *Au Pair*. Polity Press

Jacobson, D., Liem, J., Weiss, R. Parenting from Separate Households: A cultural Perspective., In: *New Direction in Anthropology of Kinship*. 229-246

10. 23.4. Příbuzenství a stát

Klíčová slova: Příbuzenství - protipól nebo stavební kámen moderní společnosti?; vztah rodiny a státu; rodinné právo, příbuzenství a nacionalismus, etnicita

Povinná četba:

Verdery K.: „From Parent State to Family Patriarchs: Gender and Nation in Contemporary Eastern Europe“ *In What Was Socialism and What Comes Next*. Princeton: Princeton University Press. S. 61-82 (22a)

11. 30.4. Nové reprodukční strategie

Klíčová slova: nové reprodukční technologie, asistovaná reprodukce, její právní a sociální aspekty. Nové pojetí otcovství i mateřství. Antropologická koncepce příbuzenské a sociální reprodukce v komparativní perspektivě. Vztah mezi vědou a kulturou.

Povinná četba:

Franklin, Sarah. 2003. *Re-thinking nature—culture. Anthropology and the new genetics*. In: *Anthropological Theory March vol. 3 no. 1* 65-85

Doporučená literatura:

Mulkay, Michael. 1994. *Science and Family in the Great Embryo Debate*. In: *Sociology. vol. 28 no. 3*, 699-715

Brodwin, Paul. 2002. *Genetics, Identity, and the Anthropology of Essentialism*. In: *Anthropology Quarterly*, Vol. 75, N 2

Helena Ragoné. *Surrogate Motherhood and American Kinship*. 2004. In: Robert Parkin, Linda Stone (eds.). *Kinship and Family, an Anthropological Reader*. London: Blackwell Publishing, str. 342-362

Slepičková, Lenka. *Neplodnost jeho a neplodnost její: genderové aspekty asistované reprodukce*. In: *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2009, Vol. 45, No. 1: 177-203

Zamykalová, Lenka. 2003. *Kdo smí participovat na asistované reprodukci*. *Biograf* (31): 86 odst.

<http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3103>

12. 7.5. Láska a výběr partnera, sex a intimita

Klíčová slova: Konec rodiny a individualismus; výběr partnera; singles; sexualita a růst významu intimity

Povinná četba:

Jamieson Lynn. „*From the Family to sex and intimacy*“ in *Intimacy*. Cambridge: Polity Press. S. 15-42 (28a)

Doporučená literatura:

Mead Margaret, 2010. (1935). *Pohlaví a temperament u tří primitivních společností*. Praha:SLON

Giddens, Anthony, *The transformation of intimacy : sexuality, love and eroticism in modern societies* .Cambridge : Polity Press, 1997.

Nedbálková, Kateřina. 2012. *Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: SLON
Kipnis Laura. 2003. *Against Love. A Polemic*. New York: Pantheon Books.
Niklas Luhmann. 1986. *Love as passion : the codification of intimacy*. Cambridge : Polity Press, 1986.

13. 14.5. Gender a reprodukční funkce rodiny

Klíčová slova: Koncept genderu a jeho vliv na studium příbuzenství; význam reprodukční funkce rodiny, mnohočetné genderové identity, lesbické a gay svazky

Povinná četba:

Hayden Corrine P. „Gender, Genetics and Generation: Reformulating Biology in Lesbian Kinship“ in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 378-394 (17a)
Williams, Walter, L. *The Berdache Tradition*.
<http://crl.ucsd.edu/~elman/Courses/HDP1/2000/LectureNotes/williams.pdf>

Doporučená literatura:

Moore, Henrietta L. 2001. *Co se stalo se ženami a muži?* Cargo, 3,4/2001: 174-196.

Emily Martin. 1991. „The Egg and the Sperm: How Science Has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male- Female Roles“ in *Signs*, Vol. 16, No. 3, pp. 485-501 (The University of Chicago Press)

Nedbálková, K. 2005. *Lesbické rodiny: Mezi stereotypem a autenticitou*. Biograf (38): 38 odst. Dostupné na adrese:

<http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3802>

Peoples, James a Bailey, Garrick, 1994, *Humanity*. New York: West Publishing Company. Str.244